

Maqaalee fi Sifaata Rabbii (Subhaanahu)- Seensa

Description

Rabbii maqaalee babbareedoo fi sifaata gugguuuta qabuuf faaruu fi galanni daangaa hin qabne haa taâ€™u. Yoo nuti Isa faarsine fi galateefanne, faarsine fi galatefanne fixuu hin dandeenyu. Sababni isaas, Rabbiin subhaanahu wa taâ€™a alaa sifaata gugguutuu ittiin faarfamu kan ilmi namaa dhaqqabu hin dandeenye qaba. Ammas, hojiiwwan Isaa hundi hojiiwwan faarfamaniidha. Qananii keessaa fi alaa ilma namaa irratti halkanii guyyaa dhangalaasu Isa waan taâ€™eef hunda caalaa kan galateefatamuu fi faarfamu qabuudha. Namni Rabbiin faarsu fi galateefachu kan dandaâ€™u yoo Isa beekedha. Namni â€œEenyutu akka isa uume, nyaachisu, obaasu fi qananii adda addaa isarratti dhangaalasuu hin beekne, akkamitti Gooftaa isaa galateefachuu fi faarsu dandaâ€™aa? Karaan guddaan Rabbiin itti beekan, faarsan, galateefatanii fi jaallatan, maqaalee fi sifaata Isaa beekudha. Yeroo darbe qajeelfamoota buâ€™uura maqaalee fi sifaata Rabbii ilaalle turre. In sha Allah qajeelfamoota buâ€™uura sanniin irratti hundoofne, gargaarsa fi eeggumsa Mawlaatin maqaalee fi sifaata Isaa ni ilaalla. Maqaalee fi sifaata kanniin tokkoon tokkoon ilaalun dura mee faayda maqaalee fi sifaata Rabbii beeku keessa jiru ilaalchise wanta hayyoonni jedhan muraasa isaanii haa ilaallu.

Maqaalee Rabbii beeku fi hubachun beekumsa keessaa boqonnaa kabajamaa taâ€™eedha. Inumaa, beekumsa fi hubannaa (fiqhi) hundarra caaludha. Jecha Ergamaa Rabbii (SAW), â€œ**Nama Rabbiin waan gaarii fedheef amanti akka hubatu isa taasisa**â€•[\[1\]](#) jedhu keessa seensa jalqabaa fi dursaa seena. Beekumsi maqaalee fi sifaata Rabbii beekumsa hafuurri baayâ€™een itti citeedha, wanta gaarii hundarra argatanii fi gahuumsa warra sammuu qabaniitii fi qajeelaniitii. Inumaa, kaayyoo olâ€™aanaa dursitoonni itti wal dursaniidha, gahuumsa dhuma dorgomtoonni itti wal dorgomaniidha. Beekumsi kuni seensa cimaa jaalala Isaa itti argatanidha, nama Rabbiin jaallatee fi filateef karaa qajeeladha.

Akkuma ijaarsi hunduu buâ€™uura qabu, buâ€™uurri amanti, Rabbitti fi maqaaleef sifaata Isaatti amanuudha. Akkuma buâ€™uurri kuni garmalee cimuu fi [qalbii keessatti] hidda qabatuun, ijaarsa gubbaa isaa jiru humnaa fi gadi dhaabbannaan baadhata, diigamuu fi kufuu irraa nagaha taâ€™a.

Ibn Al-Qayyim (rahimahullahu) akkana jedha: â€œNamni ijaarsi isaa akka olfagaatu barbaade, buâ€™uura isaa jabeessun, sirreessu fi garmalee buâ€™uura kanatti xiyyeefachuun isarratti haa taâ€™u. Dhugumatti olfageenyi ijaarsaa buâ€™uura jabeessu fi sirreessu irratti hundaaâ€™a. Hojiiwwanii fi sadarkaaleen akka ijaarsati, buâ€™uurri isaa immoo iimaana. Yeroma buâ€™uurri cimaa taâ€™u ijaarsa ofirratti baadhata. Ijaarsis isa gubbatti baha. Yommuu ijaarsa irraa waa diigaman, isa dhaqqabuun ni salphata. Garuu yoo buâ€™uurri cimaa hin taâ€™in, ijaarsi ol hin bahu, gadis hin dhaabbatu. Buâ€™uura irraa yoo waa diigaman, ijaarsi gubbaa ni kufa yookiin kufutti dhiyaata.

Namni Rabbiin beeku yaanni isaa guddaan buâ€™uura sirreessu fi jabeessudha. Namni wallaalan immoo buâ€™uura malee ijaarsa olkaasa. Ä°jaarsi isaas kufaati irraa homaa hin turu (yoosu kufa). Rabbiin oltaâ€™aan ni jedha:

﴿أَفَمَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَىٰ تَقْوَىٰ مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٍ خَيْرٌ أَمْ مَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَىٰ شَفَا جُرُفٍ هَارٍ فَانْهَارَ بِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ﴾

â€œSila nama buâ€™uura ijaarsa isaa sodaa Rabbii irraa taâ€™mee fi Jaalala [Isaa] irratti hundeesse caala moo, nama buâ€™uura ijaarsa isaa afaan qilee kan cituu dhiyaate irratti hundeessee ergasii ibidda Jahannam keessatti isaan kufetu caalaa?â€™• (Suuratu at-Tawbaa 9:109)

Ijaarsa hojjiitiif buâ€™uurri akka humna qaama namaati. Yoo humni cimaa taâ€™me, humni kuni qaama baadhata, badii baayâ€™ee isarraa ittisa. Yoo humni dadhabaa taâ€™me immoo qaamni ni dadhaba, gara qaamatti badiin wanta garmalee ariifatuudha.

Ijaarsa kee ciminna buâ€™uura iimaanaa irratti baadhadhu. Gubbaa ijaarsatii fi xaaraa isaa irraa wanti tokko yoo bade, buâ€™uurri baduu irra isa dhaqqabuun siif salphata. Buâ€™uurri kuni lama:

1ffaa-Haala sirrii taâ€™teen Rabbiin, ajaja Isaatii fi maqaaleef sifaata Isaa beeku.

2ffaa-Isaa fi Ergamaa Isaatiif masakamuu (ajajamuu).

Kuni buâ€™uura cimaa hundarra caalu gabrichi ijaarsa isaa irratti hundeesudha. Buâ€™uura kana irratti hundaaâ€™e ijaarsi hanga fedhe ol fagaata.â€™• (Al-Fawaaâ€™id-fuula 175)

Kanaafi, ragaaleen buâ€™uura kana jabeessanii fi hidda qabsiisan Qurâ€™aana Kabajamaa keessatti baayâ€™atan. Wanta barbaachisummaa beekumsa kanaa agarsiisan keessaa tokko aayan Qurâ€™aana baayâ€™een isaanii maqaalee fi sifaata Rabbii osoo hin dubbatin bira hin darban.

Qurâ€™aana keessatti aayatoonni baayâ€™een beekumsa kabajama kana barachuu fi hundee guddaa kanatti xiyyeeffannoo akka itti kennan ajajan dhufanii jiru. (Kana jechuun Qurâ€™aanni maqaalee fi sifaata Rabbii akka beekanii fi baratan ajaja.)

Rabbiin oltaâ€™maan ni jedha: **â€œRabbiin Injifataa, Ogeessa akka taâ€™me beekaa.â€™•** (Suuratu Al-Baqara 2:209) Ammas ni jedha: **â€œRabbiin Beekaa waan hundaa akka taâ€™me beekaa.â€™•** (Suuratu Al-Baqara 2:231), Ammas ni jedha: **â€œRabbiin wanta isin hojjattan Argaa akka taâ€™me beekaaâ€™•** (Suuratu Al-Baqara 2:233) (Kana jechuun Rabbiin wanta isin dalagdan hunda akka arguu beekaa.) Ammas ni jedha: **â€œRabbiin Araaramaa, Obsaa akka taâ€™me beekaa.â€™•** (Suuratu Al-Baqara 2:235), **â€œRabbiin Dhagahaa, Beekaa akka taâ€™me beekaa.â€™•** (Suuratu Al-Baqara 2:244) **â€œRabbiin Dureessa Faarfamaa akka taâ€™me beekaa.â€™•** (Suuratu Al-Baqara 2:267) **â€œRabbiin adabbiin cimaa, ammas Rabbiin Araaramaa, Rahmata Godhaa akka taâ€™me beekaa.â€™•** (Suuratu Al-Maaâ€™idah 5:98) (Kana jechuun nama Isa faalleesse fi daangaa Isaa darbe adabbii cimaa akka adabuu fi nama gara Isaatti deebiâ€™ee fi Isaaf ajajameef akka araaramu fi rahmatu godhu beekaa. Beekumsi kuni adabbii Isaa akka sodaattan, araarama fi sawaaba (mindaa) Isaa akka kajeeltan isin taasisa.) Ammas ni jedha, **â€œRabbiin Mawlaa (Gargaaraa fi Tiiksaa) keessan akka taâ€™me beeka; Tiiksaan [Isa taâ€™muun] waa tole, Tumsaan [Isa taâ€™muunis] waa tole!â€™•** (Suuratu Al-Anfaal 8:40) **â€œRabbiin wanta nafsee teessan keessa jiru akka beeku beekaa, kanaafu Isa sodaadhaa.â€™•** (Suuratu Al-Baqara 2:235)

Ammas ni jedha: **â€œRabbiin malee dhugaan gabbaramaan biraa akka hin jirre beeki!â€™•** Suuratu

Muhammad 47:19 Aayanni haala kanaan dubbatan gara aayah soddomaatti dhiyaatu.

Rabbiin Qur'ānaana keessatti maqaalee fi sifaataa Isaa wanta biraa caalaa baay'isee dubbate. Sheykhul Islaam Ibn Taymiyaan (rahimahullahu) ni jedha: Qur'ānaanni waa'ee wanta Jannata keessatti nyaatamu, dhugamu fi nikaah dubbachuu caalaa waa'ee maqaalee, sifaataa fi hojiwwan Rabbii baay'isee dubbata. Aayatonna maqaalee Rabbii fi sifaata Isaa of keessaa qaban gatiin isaanii aayatoota waa'ee Aakhirah dubbatan caala. Qur'ānaana keessatti aayanni hundarra guddoon Aayata Al-Kursiyyih dha. [Sababni isaas, Aayat al-Kursiyyin maqaalee fi sifaata Rabbii of keessatti qabatte.] Hadiisa sahiih ta'ee kan Muslim gabaase keessatti Ergamaan Rabbii (SAW) Ubayy ibn Ka'abin akkana jedhan: Kitaaba Rabbii keessatti aayan hundarra guddoo taate tamiin akka taatee beektaa? Ubayyis ni jedhe, **Allahu laa ilaah illaa huwa-l-hayyu-l-qayyuum** (Suuratu Al-Baqarah 2:255) Ergasii Ergamaan Rabbii (SAW) harka isaanitiin laphee isaa keessa rukutuun Beekumsii sitti haa mi'aawu yaa Abbaa Munzir. Jedhan. [Sahiih Muslim 810](#) (Aayan suuratu Al-Baqarah lakkoofsa 255 irratti argamtu tuni Aayatu Al-Kursiyyi dha. Maqaalee fi sifaata Rabbii waan of keessaa qabduuf aayatota Qur'ānaana hunda caalti.)

Ammas, Qur'ānaana keessatti suuraalee (boqonnaalee) Qur'ānaana keessaa suuraan (boqonnaan) hundarra guddoo taate suuratu Al-Faatihadha. Sahiih al-Bukhaari keessatti, Abu Sa'iid bin Al-Mu'alla akkana jechuun gabaase: Ani osoo masjiida keessatti salaataa jiru Ergamaan Rabbii (SAW) na waaman, garuu ani hin awwaannef. Anis ni jedheen, Yaa Ergamaa Rabbii! Ani salaataa ture. Ergamaan Rabbis ni jedhan, Rabbiin akkana hin jenne, **Yoo isin waame Rabbii fi Ergamaaf awwaadhaa**. (8:24) Ergasi akkana naan jedhan, Masjiida keessaa bahuun dura Qur'ānaana keessatti suura (boqonnaa) hundarra guddoo taate dhugumatti si barsiisa. Ergasi harka kiyya ni qaban. Yommuu bahuu hedan, ni jedheen, Qur'ānaana keessatti suura hundarra guddoo taate si barsiisa hin jenne? Ergamaan Rabbiis ni jedhan, Alhamdulillah Rabbil aalamiin ishiin aayata torba irra deddeebi'uu dubbifamtu fi Qur'ānaana guddaa naaf kennameedha. [Sahiih Al-Bukhaari 4474](#)

(Aayan torban irra deddeebi'uu dubbifamtu suuratu Al-Faatihadha. Namni salaatu hundi osoo suura tana hin qaraa' in hin darbu. Suura tana keessa waa'ee Aakhirah caalaa maqaalee fi sifaata Rabbiitu jira.)

Ammas Ergamaan Rabbii (SAW) hadiisa sahiih ta'ee keessatti Qul huwallahu ahad tokko sadaffaa Qur'ānaaniin akka wal qixxaa'uu dubbatanii jiru. [\[2\]](#) (Qul huwallahu ahad maqaalee fi sifaata Rabbii of keessatti hammata). Sadarkaa Qul huwallahu ahad (Suuratu Al-Ikhlaas) qabdu ilaalchise Haati manaa Ergamaa Rabbii (SAW) Aa'ishaan akkana jechuun gabaaste, Ergamaan Rabbii (SAW) namticha tokko hoggonaa gochuun gara duulaa ergan. Yeroo salaataa hiriyyoota isaatiif [Qur'ānaana irraa] qaraa'uu dhumarratti, Qul huwallahu ahad in xumura. Yommuu duula irraa deebi'an, gochi isaa kuni Rasuulatti (SAW) himame. Rasuullis ni jedhan, sababa maaliif akkas akka hojjatu gaafadhaa. Isaanis ni gaafatan. Namtichis ni jedhe, Sababni isaas, Qul huwallahu ahad sifaata Rahmaani. Kanaaf ani suura tana qaraa'uu nan jaalladha. Ergamaan Rabbiis (SAW) ni jedhan, Rabbiin akka isa jaallatu isatti himaa. [Sahiih Muslim 813](#) Rabbiin subhaanahu wa ta'aa'ala nama sifaata Isaa yaadatu fi faarsu akka jaallatu ifa godhe. Kuni boqonnaa bal'aa (Dara'uu Ta'aa'arudi- 5/310-312, Ibn Taymiyyah)

Kuni hundi ragaa ifaa barbaachisummaa beekumsi kabajamaan kuni qabu, guddinna dhimma isaatii fi baay’TMinna kheeyri isaa agarsiisuudha. Beekumsi maqaalee Rabbii fi sifaata Isaa hundeewwan iimaana keessaa hundee guddaadha, utubaalee (arkaana) amanti keessaa utubaa tokko. Bu’TMuura amanti Islaamati. Dhaabbanni amanti ol fagoo fi sadarkaa ol’TMaanaa beekumsa kana irratti ijaarrama. Uumaa, Argamsiisaa fi Gooftaa isaan sooru osoo hin beekin, ammas maqaalee fi sifataa isaa osoo hin barin akkamitti dhimmi dhala namaa qajeelaa, haalli namootaa tolaa? Garuu namoota baay’TMee wanta uumamaniif irraa wanti isaaniif uumame isaan ko’TMoomse (biizi godhee) jira. Rabbiin jecha Isaa kanaan gocha akkanaa irraa gabroota Isaa akeekachiisa:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ
ذِكْرِ اللَّهِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٩﴾

âœYaa warra amantan! Qabeenyi keessanii fi ilmaan keessan zikrii Rabbii irraa isin hin dagin (hin garagalchin). Namoonni kana dalagan isaanumatu hoonga’TMoota (kasaartota).â• Suuratu Al-Munaafiqun 63:9

Zikriin qalbiidhaan Rabbiin yaadachuu fi arrabaan faarsu of keessaa qaba. Rabbiin yaadachuu fi faarsu kan danda’TMan, maqaalee fi sifaata Isaa yoo beekaniidha. Maddi beekumsa kanaa Qur’TMaanaa fi hadiisota sahiih ta’TManiidha. In sha Allah itti fufna’TM

Kitaabban Wabii:

[1] Sahiih Al-Bukhaari 3116, Sahiih Muslim 1037

[2] <https://sunnah.com/muslim/6/317>

Fiqhu Al-Asmaa’TMil Husnaa’TM fuula 7-10, Abdurazzaaq bin AbdulMuhsin Badri

Date Created

July 31, 2019

Author

admin